ren, *heilig* zijn, en dat ieder te Corinthe dit wist en aannam; iets wat Paulus moeilijk anders weten kon dan uit het feit, dat de gemeente gewoon was deze kinderen te doopen. Op dien grond nu verklaart de Apostel, dat de ongeloovige man door de geloovige vrouw geheiligd wordt, want ware dit niet zoo, dan zouden de kinderen uit zulk een huwelijk geboren, *onrein* zijn en dus ook niet gedoopt mogen worden. Maar natuurlijk volgt daaruit allerminst, dat dan ook de ongeloovige man, en Paulus heeft hier bepaald het oog op een *heiden*, zou gedoopt mogen worden, want wie als volwassene niet gelooft, kan den doop niet ontvangen. Dat zou een ontheiligen van het Sacrament geweest zijn.

Het *heilig zijn* van de kinderen is hier dus in geheel anderen zin bedoeld dan het »geheiligd worden van den ongeloovigen man door de geloovige vrouw«. Een ongeloovige man wordt niet door het huwelijk met een geloovige vrouw in het genadeverbond opgenomen, in de Kerk ingelijfd of gerekend de »theocratische gemeenschap« deelachtig te worden. Als *heiden* staat hij buiten dit alles, terwijl de uit hem geboren kinderen daarentegen wel in het genadeverbond staan en in de Kerk moeten worden ingelijfd op grond van hun geboorte uit een geloovige moeder. Wat de Apostel met dit »geheiligd zijn« van den ongeloovigen man dan bedoeld heeft, kan niet twijfelachtig zijn. Het blijkt juist uit de vermelding van de *kinderen*, die uit zulk een huwelijk geboren worden. Een kind nu kan niet geboren worden zonder de innigste gemeenschap tusschen man en vrouw, een gemeenschap die ze tot één vleesch maakt. Dat nu juist was het gewetensbezwaar van zulk een geloovige echtgenoote, waarvan hier sprake is, of zulk een huwelijksgemeenschap met een ongeloovigen man haar niet bezoedelde en verontreinigde. Wat de Apostel Paulus in het voorafgaande hoofdstuk (I Cor. 6 : 15—20) had gezegd, dat wie een hoer aanhing, een vleesch met haar werd, en aldus »ons lichaam, dat een lid van Christus is, maakte tot lid eener hoer«, kon immers in zekeren zin ook hier gelden. Afgoderij was iets schrikkelijks; er ging een besmettende en bezoedelende kracht van uit op ieder, die er mee in aanraking kwam. En mocht dan een geloovige man of vrouw zijn lichaam, dat een tempel des Heiligen Geestes was, wel in zoo innige gemeenschap brengen met het lichaam van zulk een afgodendienaar? Dat bezwaar nu neemt Paulus hier weg, door te verklaren, zooals Calvijn terecht opmerkt, dat »een geloovige met een goede conscientie met een ongeloovige samenwonen mag als man en vrouw, want dat de ongeloovige wat betreft de gemeenschap van het bed en van het geheele leven geheiligd wordt, opdat hij niet door zijn onreinigheid den geloovige bezoedele«. De grond daarvan is dat »de vroomheid van den geloovige meer vermag om het huwelijk te heiligen dan de goddeloosheid van den ongeloovige om het te bezoedelen«. Maar, gaat Calvijn voort, „deze heiliging haat den ongeloovigen echtgenoot persoonlijk natuurlijk niets; ze heeft alleen in zooverre voor hem beteekenis en kracht, als zijn geloovige echtgenoot niet door den omgang met hem bezoedeld en het huwelijk niet ontheiligd wordt". Deze verklaring van Calvijn, die volkomen in het verband past, geeft de bedoeling van des Apostels woorden het best weer. Maar daaruit blijkt dan ook, dat dit geheiligd zijn van den ongeloovigen man door de geloovige vrouw iets geheel anders is dan het heilig zijn der kinderen en dus nooit een grond van den doop kan opleveren.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen van den heer A. C. v. Drimmelen te Klundert, gevonden in de coll. Geref. Kerk f 2.50.

Ds. J. H. HOUTZAGERS, *voorzitter*.

Leestafel.

WAT BEDOELT DE VRIJE UNIVERSITEIT. — Uitgegeven in MCMXVI.

Dit dezer dagen verschenen boekje in duodecimo formaat en van slechts 28 bladzijden, gaat uit van de VEREENIGING VOOR HOOGER ONDERWIJS OP GEREFORMEERDEN GRONDSLAG te AMSTERDAM en is aldaar aan het Bureau der Vereeniging, KEIZERSGRACHT 162, verkrijgbaar.

Met de uitgave en verspreiding bedoelt de VEREENIGING de beteekenis, de waardij van haar GEREFORMEERDE HOOGERSCHOOL te AMSTERDAM op eenvoudige, maar duidelijke wijze in het licht te stellen.

En zij acht dit ook nu, nadat haar SCHOOL reeds 35 jaren bestaan heeft, geen overbodig werk.

»Ware het toch", zoo begint het boekje, »dat althans ieder Christen in Nederland wist wat eigenlijk die beteekenis is, dan zouden niet zoovelen die Universiteit hun steun nog onthouden of haar bestrijden. En als ieder vriend van de V. U. recht doordrongen was van haar groote waardij, wat zou zij ook van de zijde van haar vrienden nog veel meer belangstelling ondervinden!"

In vasten, wel geordenden gedachtengang, waarin zich een geschoolde geest openbaart, wordt, door het naaste verdere en laatste doel der UNIVERSITEIT te beschrijven, haar beteekenis en waardij voor het christelijk Nederland op onweerlegbare wijze betoogd.

Die gedachtengang is daarbij, door de eigenaardige inrichting van het geschriftje, ook voor den eenvoudigsten lezer gemakkelijk te overzien. Die gang der gedachten toch is er met kapitaal letters in aangegeven en ieder afzonderlijke gedachte wordt er dan met gewone letter nader in toegelicht.

Zoo volgt op de hoofdvraag: WAT BEDOELT DE VRIJE UNIVERSITEIT, een vraag aan elk christen-ouder: WAAR ZENDT GE UW KIND TER SCHOOL? en de beantwoording van die vraag leidt dan vanzelf tot de gedachte, aan den nog dringender nood van Christelijk Hooger, dan van Christelijk Lager onderwijs, en zoo tot de stelling, dat HOOGER ONDERWIJS NAAR HET WOORD VAN GOD VEEL KERDER VERKIENCHT IS.

Uit haar toelichting wordt dan begrijpelijk, WAAROM DR. A. KUYPER en anderen zich gedrongen voelden den 20sten Oct. 1880 DE VRIJE UNIVERSITEIT OP TE RICHTEN.

Dat die oprichting, zooals DR. KUYPER zelf het in latere jaren genoemd heeft, een GELOOFSTUK was, maar een geloofstuk dat wel moèst ondernomen, wijl men met minder dan een Universiteit niet kon volstaan en een z.g.: AANVULLINGSSYSTEEM ONS NOOIT ZAL VOLDOEN, wordt dan nader betoogd.

Tegenover hen, die nog altijd als DR. BRONSVELD in 1880 het recht tot oprichting van een Universiteit door een Vereeniging bestrijden, wordt daarna nog eens herinnerd aan DR. KUYPER's toen verschenen: »STRIKT GENOMEN", waarin deze tegenover DR. BRONSVELD dat recht op zoo afdoende wijze heeft gehandhaafd.

Ook de vraag of niet de Kerk de eerst aangewezene is om een hoogeschool opterichten, wordt in verband daarmede ter sprake gebracht, en er op gewezen hoe DR. KUYPER toen ook heeft aangetoond, dat niet de Kerk, maar juist een vrije vereeniging tot zulk een oprichting de eerstaangewezene is.

Op p. 13 zegt de opsteller: »De zaak staat zoo. Heerlijk en voortreffelijk is het, als in tijden van nood, wanneer de Kerk geen Dienaren genoeg heeft, predikanten of ouderlingen de hand aan den ploeg slaan en opleiden tot den Dienst des Woords; beter is het, indien die opleiding geregeld kan plaats grijpen in EEN GEREFORMEERDE THEOLOGISCHE FACULTEIT, die zich dan met de Kerken nader verstaat, met de Kerken in verband treedt en dien Kerken toezicht geeft op de zuiverheid in leer van professoren en studenten". p. 14.

Zoo mag dan wel aangenomen, dat het, van welke zijde ook bezien, vast staat, dat er mag wezen en moet wezen een VRIJE UNIVERSITEIT OP GEREF. GRONDSLAG met inbegrip van een Theologische Faculteit. p. 15.

Klaar en duidelijk, zoo dat het weer voor den eenvoudigste begrijpelijk is wordt dan nog op p. 15 over dat OP GEREFORMEERDEN GRONDSLAG aldus gesproken: »tegenover de Openbare Hoogescholen, die aan het Woord van God niet zijn gebonden, dient gehandhaafd, dat Gods Woord uitgangspunt moet zijn voor alle onderwijs, ook voor het Hooger. En het Gereformeerde wil toch niet anders wezen dan Christelijk, voldoende aan den eisch van Gods Woord in den meest volstrekten zin van het woord, zooals dat in den loop der tijden in de Gereformeerde kerken en in heel de Gereformeerde levensopvatting is verstaan".

Dat de Vrije Universiteit er niet alleen mag, maar ook moèt wezen, wordt dan verder in dit geschriftje aangetoond.

Aangetoond uit haar naaste doel: zoo positief DE EER EN HET RECHT GODS TE HANDHAVEN IN DE WETENSCHAP, als negatief juist daardoor, zich scherp te stellen tegen DE WETENSCHAP, DIE OPKOMT UIT HET ONGELOOF; maar aangetoond ook uit haar einddoel: OP TE KOMEN VOOR DE EER VAN GOD.

Drie denkbeelden, die de Schrijver dan weer nader ontwikkelt.

Aan dit naaste doel en eindoel zou zij, ook door den wetenschappelijken arbeid harer hoogleeraren, beantwoorden ZELFS AL HAD ZIJ GEEN ANDEREN STUDENT p. 20.

»Maar toch, heerlijker is het, als dat beoefenen der wetenschap naar den eisch van Gods Woord, dienstbaar kan worden gemaakt aan de opleiding van de zonen van ons volk".

Ook met dit haar meer verwijderd doel komt de VRIJE UNIVERSITEIT te gemoet aan de begeerte van het Gereformeerde volk naar leidslieden, die in hun optreden zich Gereformeerd betoonen; aan predikanten, doctoren, advocaten, leeraren. Het Gereformeerde volk mag van de V. U. GEREFORMEERDE LEIDSLIEDEN VERWACHTEN; verwachten wat het noodig heeft. Daarom is de V. U. van zoo ontzaglijk groot belang voor ons volk. p. 21. En ten deele heeft ze dit ook gedurende haar 35-jarig bestaan reeds gedaan.

»En toch, dit alles moest en kon nog veel meer zijn. Ons volk kan van de V. U. nog veel meer genieten. Predikanten, juristen, literatoren gaf de V. U. Maar vooral om dokters, opgeleid naar de Schrift en praktijk oefenend naar de H. S., roept ons volk. Waar blijft de Gereformeerde beoefening van Nederlandsche taal en geschiedenis, die in de geschiedenis vóór alles de leiding Gods ziet en die bijv. onzen onderwijzers den weg wijst, hoe dit vak ook aan de lagere scholen moet worden onderweze? Waar de Gereformeerde opvatting over de natuur? (p. 23).

De V. U. bedoelt dit alles te geven, maar ZIJ KAN NOG ZOOVEEL NIET GEVEN. En zoo komt dan in dit geschriftje van zelf ter sprake de vraag: WAT DE V. U. THANS NOODIG HEEFT? en dat is dan wel allereerst: LIEFDE OP GROND VAN HAAR BEGINSEL. Maar daarom, zoo gaat de Schrijver voort, »is de V. U. dan ook verloren, als zij te eeniger tijd HAAR BEGINSEL EN HAAR BAND AAN ONS VOLK zou verliezen, of ook zelfs maar zou verwateren« (p. 25). Om dit te voorkomen, moet dan ook ons volk op haar toezien en voor haar bidden. Maar daarbij vraagt, opdat zij ook MEER KAN GEVEN, DAN ZIJ NU NOG VERMAG, de Vereeniging voor Hooger Onderwijs een gave om die ten bate der V. U. te besteden.

Zij, de Vereeniging, wendt zich daarmee tot de lezers van dit boekje.

Zij vraagt die gaven met vrijmoedigheid, omdat »indien ge nog geen voorstander van de V. U. waart, dit boekje u wel zal overtuigd hebben, dat er een V. U. moet zijn, vrij van de Overheid, gebonden aan Gods Woord. En met aandrang«, omdat de nooden zoo ontzaglijk groot zijn«. »De V. U. heeft geld noodig om in stand te blijven, maar ook om zich te kunnen uitbreiden.« »Zij heeft zeker recht op den steun van het Gereformeerde volk, juist om hetgeen zij bedoelt: BEOEFENING DER WETENSCHAP EN ONDERWIJS IN DE WETENSCHAP TOT EER VAN GOD!

Met de uitgave van dit kort en zakelijk geschreven werkje, waarin zoo niets voorkomt van propagandistisch »decoratie-schilderen«, heeft de VEREENIGING VOOR H. O. OP GEREF. GRONDSLAG een goed werk gedaan.

Het verdient ruim verspreid en met aandacht gelezen te worden.

G.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons uit Velp:

Een comité van 12 personen is hier gevormd, die ieder eenige vrienden zullen bezoeken in het belang der Vrije Universiteit. Ter inleiding van dezen arbeid sprak de heer Jac. van Oversteeg Woensdag in de Geref. Kerk. Na den strijd vóór en na de stichting in het kort te hebben medegedeeld, wees spreker op den tegenstand, die ook nu nog bestaat.

Mannen van invloed en naam kunnen het met den grondslag van het onderwijs niet vinden. Stel uw onderwijs op Gods Woord. Beschouw dat Woord als de goudmijn en laat verder ieder vrij in methode van werken en in het bepalen van de resultaten.

Het is niet moeilijk om aan te toonen dat deze wijze van doen de kwestie maar verplaatst, want onmiddellijk zal dan de vraag aan de orde komen, wat wel en wat niet tot Gods Woord behoort.

Bovendien, aangenomen dat men zich onderwerpt aan Art. 4 der geloofsbelijdenis, zoo weet men dat Luther en Calvijn niettegenstaande deze eenheid toch zeer verschilden.

Groen, Stahl en Vinet onderwierpen zich aan het Woord. Toch zei Groen »Stahl is Lutheraan, ik ben Calvinist.«

Een der hoogleeraren aan de Staats-Universiteit heeft onlangs zijn bezwaren tegen de V. U. ingebracht. Naar diens meening is de V. U. geen factor van beteekenis voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk, zelfs niet voor het gereformeerde volk.

Indien dit zoo is, ziet het er treurig uit voor de Gerefor. hoogleeraren aan de staatsuniversiteit. En zal het oprichten van bijzondere leerstoelen niets beteekenen. Spreker waarschuwt daarom tegen het gevaar, dat aan de openbare universiteiten blijft bestaan, ook al zijn er eenige gereformeerde hoogleeraren benoemd.

De bestrijding heeft echter den bloei der V. U. niet belet.

Onder Gods zegen is zij uitgebreid en is de invloed niet uitgebleven.

Toch blijven gevaren bestaan, niet het minst van de vrienden.

Hoewel het te verklaren is, kan het toch niet worden goedgekeurd dat in den regel de opleiding voor de beoefening der wetenschap wordt gesteld.

Het eerste doel der Vrije Universiteit is en moet blijven, het recht Gods te handhaven op het terrein der wetenschap.

Men eische daarom van de hoogleeraren niet allerlei praktische werkzaamheden. Een hoogeschool is geen ammunitie-fabriek. Op de jaarvergadering in Utrecht wees de voorzitter Mr. Th. Heemskerk op het verschil tusschen bijzondere leerstoelen en een Universiteit.

Een bijzondere leerstoel is voor een zeker doel, de Universiteit bestaat uit faculteiten tot een Universiteit verbonden. Voorheen werd, en niet zonder vrucht, bijv. over het eedsvraagstuk het gevoelen van de faculteit gevraagd.

Keeren wij tot deze goede gewoonte terug. Ook al zou dit wat tijd kosten. Beter te laat begonnen, dan te vroeg gesproken. Dan zal de Universiteit in hare eenheid beter uitkomen en daarin sterk zijn.

Dan wordt het contact tusschen volk en Universiteit versterkt. Er zal meer liefde worden gekweekt. Dan zal als bij de oprichting weer gesproken worden van onze universiteit. Het gebed zal toenemen, en voor onze universiteit zal met evenveel blijmoedigheid als voor onze lagere school ter plaatse ons geld beschikbaar zijn.

Aan »De Gereformeerde Kerken in Nederland« wordt door Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid bekend gemaakt, dat sinds de laatste opgave op de lijst der kerken voornoemd voor de eerste maal is geplaatst:

onder no. 908 de Geref. Kerk te Elst, classis Arnhem, prov. Gelderland, en voorts, dat aan het verzoek van sommige Kerken en classes, om bij de Overheid erop aan te dringen, dat de militairen bij hun verlof niet op Zondag behoeven te reizen, is voldaan.

Namens Deputaten voornoemd
H. BAVINCK.

Classis Assen.

De classis Assen heeft in hare vergadering van 15 Febr. 1916 den Weled. heer J. Hoekstra van Vries, in verband met zijn in Nov. 1915 met goed gevolg afgelegd praep. examen naar Art. 8 K. O., met algemeene stemmen beroepbaar verklaard voor de Geref. Kerken in Nederland.

Namens de classis v. n.
K. V. D. VEEN, *scriba*.

Korte Notulen van de vergadering der classis Gouda, gehouden te Gouda 1 Februari 1916.

Namens de roepende kerk van Ouderkerk a.d. IJsel, opent haar geweren consulent Ds. P. v. Hoven na het zingen van Ps. 66 : 2 en het lezen van Psalm 66, de vergadering met gebed en heet Ds. J. Vesseur van Ouderkerk a.d. IJsel, voor het eerst ter vergadering tegenwoordig, hartelijk welkom, waarvoor deze hem dank betuigt.

D.D. Wielenga en Langen, benoemd tot het nazien der credentialen, rapporteeren, dat alle kerken wettig zijn vertegenwoordigd. De kerken van Krimpen a.d. Lek en Haastrecht hebben, nevens haren dienaar des Woords, elk een diaken afgevaardigd, wien, gehoord de reden tot afvaardiging, keurstem wordt verleend. Genoemde kerken, alsmede die van Nieuwerkerk a.d. IJsel, hebben instructies.

De vergadering thans wettig geconstitueerd, wordt naar toerbeurt als Praeses aangewezen Ds. J. Osinga, als asses. Ds. Langen, terwijl Ds. Vesseur als scriba fungeert.

De Praeses richt nog een kort woord tot Ds. Vesseur, wenscht Ds. B. v. Halsema en de kerk van Haastrecht geluk met de beslissing genomen in zake het beroep naar de kerk van Terneuzen, en hoopt, das Ds. v. Hoven vrijmoedigheid zal vinden, om voor de beroepen, op hem uitgebracht door de kerken van Duurswoude en Zuid-Beierland, te bedanken.

De notulen van de gewone classic. vergadering van Aug. en die van de buitengewone van 7 Dec., de laatste bijeengeroepen wegens het praep. examen van cand. Verhoog, worden gelezen en onverandert goedgekeurd.

Naar aanleiding van de notulen, wijst Ds. Voigt op Art. 3 in verband met Art. 6. van de huishoudelijke regeling der classis in zake het praesidium. De classis spreekt zich hierover uit tot zijn bevrediging. De aandacht wordt gevestigd op het voorstel van de kerk van Haastrecht, om op elke classic. vergadering 3 dienaren des Woords aan te wijzen voor de prediking onder de militairen. Dit voorstel wordt door de classis aangewezen; deputaten voor de vacaturebeurten zullen hiermede rekening houden.

De instructie van de kerk van Nieuwerkerk a.d. IJsel, inhoudende: Verzoek aan deput. voor de correspondentie met de H. O. »dat zij pogingen aanwenden, om voor de militairen gedaan te krijgen, dat deze, wegens hun verlof, niet op den dag des Heeren behoeven te reizen«, komt in behandeling en wordt door de classis aangenomen. De instructie aan de kerk van Haastrecht in zake de oefenaars, zal op het agendum van de volgende classis geplaatst worden, opdat deze zaak door de kerkeraden op hun vergaderingen kan worden besproken. Aangaande een tweede instructie aan deze kerk: »De classis besluite, dat in alle gevallen, waarbij vertegenwoordiging der classis wenschelijk is, doch deze niet tijdig door haar zelve werd of kon worden geregeld, voortaan de Praeses der laatstgehouden vergadering de kerken der classis vertegenwoordige«, wordt besloten het Moderamen daarvoor aan te wijzen.

Regeling der vacaturebeuten: Lekkerkerk D.D. Andree, v. Hoven, v. Setten; Reeuwijk-Sluipwijk: D.D. Osinga, Voigt, Vesseur; Mijdrecht: D.D. Wielenga, Dalhuysen. Prediking voor de militairen: D.D. Jansen, Sap, Wielenga. Reis. en verblijfkosten zullen vergoed worden door dep. ad hoc, de dienst uit de classic. kas. Ds. Langen brengt gunstig rapport uit over het nazien van het classic. archief en tevens namens de kerken van Oudewater en Goude van de approb. van het beroep van Ds. Vesseur. Ook wordt gunstig gerapporteerd door de commissie, benoemd tot het nazien van de boeken van den quaestor der zending. Ds. Wielenga en ouderl. Kapteijn, benoemd tot het nazien van de boeken van den quaestor der classis, rapporteeren alles in orde te hebben bevonden. De aanvragen voor Art. 11 en 13 worden voor de volgende vergadering in handen gesteld van dep. ad hoc.

De onderscheidene bijdragen en collecten worden gestort. Vier kerken zijn door bijzondere omstandigheden in gebreke gebleven om de Kerstcollecte voor de Joden-zending te houden, zij beloven die op de Mei-classis te storten. Op de volgende vergadering zal besproken worden, of er wijziging is te brengen in het betrekkingscijfer voor de classic. onkosten, na advies van dep. ad hoc.

Ds. v. Halsema wordt herbenoemd tot classic. quaestor. Roepende kerk voor de volgende vergadering is de kerk van Oudewater. Als Praeses zal dan fungeeren Ds. T. Sap, als ass. Ds. J. Osinga, als scriba Ds. J. Vesseur.

Een kerk vraagt en ontvangt advies in zake twee tuchtgevallen en doet mededeeling, dat een echtpaar is afgesneden met het formulier van den ban. Een andere kerk vraagt inlichting aangaande het verzoek van dep. aan de kerken, om een collecte te houden voor kerken, getroffen door den watersnood. De classis adviseert den kerken het houden van die collecte. Dezelfde kerk vestigt de aandacht op het weeshuis te Middelharnis, getroffen door den watersnood. De classis adviseert, dat het bestuur van genoemde stichting eerst aankloppe bij het algemeen watersnood-comité. De Praeses richt een vraag tot een der kerken aangaande haar absentie van de vorige vergadering. De classis, gehoord de redenen, neemt hiermede genoegen.

Varia. Ds. Dalhuysen deelt mede, dat zijn kerkeraad hem een duurtetoeslag over 1915 heeft gegeven; dit wordt met blijdschap vernomen. Naar aanleiding van de vraag, of de classis ook dit jaar afgevaardigden zal zenden naar het D. V. in Mei a. s. te houden Evangelisatie-Congres te Rotterdam, wordt besloten Ds. Osinga als afgevaardigde te benoemen. Ds. Wielenga ontvangt antwoord op de vraag: Hoever het mandaat reikt van deputaten door de classis aangewezen tot het nazien van de boeken der quaestores.

De Assessor leest de korte notulen.

De Praeses sluit de vergadering en gaat voor in dankzegging.

Op last der classis
JOH. S. LANGEN,
h. t. Assessor.

Gouda, 8 Febr. 1916.

Buitenland.

Zweden. In de Zweedsche Luthersche Staatskerk is men overgegaan tot het ordenen van broeders, die onder den naam van „diakenen" sociaal en philantropisch werk hebben te verrichten. Zij, die zich aan dit werk willen wijden, moeten eerst zes maanden lang toonen dat zij gezind zijn de laagste en geringste persoonlijke diensten te bewijzen. Daarna worden zij onderwezen in de Heilige Schrift en in het practisch werk om als barmhartige samaritanen te kunnen optreden. Zij worden na een halfjaar van dienstbaarheid plechtig als noviti bevestigd. Dit geschiedt in de kerk te Sköndal. Het deel van het Evangelie van Johannes, hetwelk de geschiedenis van de voetwassching, door den Christus aan Zijne discipelen verricht, mededeelt, wordt daarbij voorgelezen, en hij die voor het diaconale ambt staat, doet daarop de gelofte: „Ik zal U volgen, Heere, waar Gij ook heen gaat".

Noord-Amerika. Eene waarschuwing tegen voorspoed.

De Assembly's Executive Committee van de Presbyteriaansche Kerk heeft een pastoralen brief verzonden aan het eind van eene vergadering, gehouden te Atlantic City, waarin eene waarschuwing gehoord wordt tegen het gevaar van den onbekenden voorspoed die het land bedreigt als gevolg van den grooten oorlog in Europa. Reeds thans werken de fabrieken met koortsachtige haast om de velerlei bestellingen van de Entente mogendheden van Europa af te leveren; »bestellingen van oorlogsmateriaal.

Dit herderlijk schrijven wijst op het schrille contrast van de algemeene verlamming op industrieel gebied in Europa als direct gevolg van den oorlog, en voorspelt, dat wanneer die oorlog zal geëindigd zijn, er ongekende drukte en voorspoed in Amerika zal heerschen. In plaats van er het land geluk mee te wenschen zooals zou verwacht worden, vraagt die commissie: „Mogen we hopen dat we zulk een stroom van vernielenden voorspoed kunnen verstaan?"

Hierin wordt de houding van de leidende mannen in de Presbyteriaansche Kerk beschreven tegenover de gevaren van den voorspoed. Ook Dr. Stevenson, de president der laatstgehouden General Assembly, liet zich onlangs bij zijn bezoek aan Grand Rapids in bijna dezelfde woorden over dit gevaar uit.

Voorspoed is gevaarlijk voor het geloof. Dat is de ervaring van het verleden, de waarschuwing der Schrift. Het besef van afhankelijkheid van den Allerhoogste wordt er dikwijls door ondermijnd en het geloof verzwakt. Amerika loopt gevaar het hoofd in den nek te werpen, als Jeschurun achteruit te slaan als hij straks vet wordt, en den Gever alles goedsuit het oog te verliezen. Rijk te zijn en geens dings gebrek te hebben. Den Heere te vergeten en aldus rijp te worden voor de oordeelen Gods.

GEMENGD NIEUWS

Een weldoenster uit hare gevangenschap verlost. De Oostenrijksche gravin de Latour, de bekende weldoenster der armen die in hare inrichting te Russis bij Görz en te Treffen in Zuid-Oostenrijk, met haar geheele vermogen honderden [illegible] een vrije woning en vrij onderhoud bood en welke aan hunne kinderen een Christelijke opvoeding gaf, werd bij het uitbreken der vijandelijkheden tusschen Italie en Oostenrijk door de Italianen gevangen genomen. De inrichtingen die hare liefde schiep, staan nu half onbeheerd en liggen ten deele in het brandpunt van den bittersten strijd. Nu is het eindelijk den Secretaris van het »Evangelisch Genootschap in Oostenrijk", den predikant Monsky, en door persoonlijke tusschenkomst van den Zwitserschen Bondspresident Dr. Motta, gelukt, de 73-jarige gravin uit hare gevangenschap te verlossen. Voorloopig verblijft zij nu in Zwitserland.

Hare ervaringen in de Italiaansche gevangenschap zal Gravin Latour in de „Warte der Wahrheit für Oesterreich und Ungarn" beschrijven. Inmiddels hebben vrienden van het Godsrijk zich het lot van de inrichtingen te Treffen aangetrokken; bij het Evangelisch Genootschap zijn bovendien van andere zijden ruim 5000 kronen voor dat liefdewerk ingekomen.

Geestelijke verzorging van krijgsgevangenen. De Duitsche regeering heeft al een jaar lang in de geestelijke behoeften van hen die door haar gevangen gehouden worden, zoeken te voorzien. Men heeft de vraag gesteld, of de gevangen Duitschers in de oorlogvoerende landen in bedoeld opzicht evengoed behandeld worden? Hierop kon geantwoord worden, dat men in Engeland het door Duitschland gegeven voorbeeld volgt. Pogingen die aangewend werden om hetzelfde in Rusland en Frankrijk te verkrijgen, hebben echter nog niet tot het gewenschte resultaat opgeleverd. Toch zijn door de Duitsche »Hilfsausschuss für Gefangenenseelsorge" onderhandelingen begonnen, waarvan men hoopt dat zij wellicht tot het beoogde doel zullen leiden. In Rusland geschiedde dit door Amerikaansche bemiddeling.

In het Duitsche comité voor geestelijke verzorging van krijgsgevangenen werken vertegenwoordigers van de Evangelische en de Roomsche kerken met die van de Synagoge samen. Het Comité wil niet, dat onder de gevangenen propaganda gemaakt zal worden voor de een of andere kerk, maar verlangt dat deze volgens hunne belijdenis en in hunne religie geestelijk zullen verzorgd worden. De Evangelische Opperkerkraad heeft 1000 mark beschikbaar gesteld, om het Comité in staat te stellen stichtelijke boeken onder de gevangenen te verspreiden.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

MARTHA'S BEPROEVING.

I.

PAPA'S LESSEN.

Vele kinderen krijgen een dubbeltje, kwartje of zelfs een gulden, als er een tand of kies door den tandarts moet uitgetrokken worden; toen Martha's twee voortanden tegelijk moesten verdwijnen, daar ze maar niet losraakten en de nieuwe er achter zaten, beloofde de heer Cumming haar voor elken tand één stuiver, als ze bij den tandarts niet schreeuwde. Liever zou hij haar voor elk een gulden hebben geschonken, maar hij was ver van rijk; of beter gezegd, de heer en mevrouw Cumming met hun dochtertje leefden zeer bekrompen; elken stuiver moest Martha's Papa met zijn pen verdienen; een eigen stuiver in haar beursje stond voor haar gelijk met een gulden voor een kind van rijke ouders.

De tanden getrokken, en ze hadden heel vast gezeten en veel pijn veroorzaakt, verkoos Martha liever op te blijven en Papa's lessen te hooren, dan de beide stuivertjes te ontvangen.

Enkele jaren gingen voorbij. Martha zou elf jaar worden. Zij mocht nu geregeld elken avond opblijven om Papa te hooren lezen. Lachte Mama, dan lachte Martha meê, maakte zij een opmerking, dadelijk sprak Martha die na; dit had ze al enkele jaren zoo gedaan en het vermaakte haar ouders, als het kleine ding aldus toonde de voorlezing nauwkeurig te volgen. Soms zeide haar vader: »Mooi gezegd, of goed opgemerkt, dametje" — en streelde haar donker lokkig hoofdje of bekeek haar brei- of naaiwerk, dat zij al luisterende verrichtte.

Sedert meer dan een jaar had mevrouw Cumming een grooter dagmeisje genomen, want zij voelde zich zwak en was vaak lijdende, al klaagde zij nooit en bleef vriendelijk en lief voor iedereen. De heer Cumming zag zijn echtgenoote met bekommering aan en zijn lachende, heldere oogen werden vaak beneveld, vol droefheid rustten zij dan op zijn teere lieve vrouw.

Martha hielp Jaantje, de meid, de bedden opmaken, de kamers stoffen, het eten schoonmaken; zij verrichtte allerlei kleine werkzaamheden, opdat Mama op de canapé kon blijven liggen. Martha kon zoo hartelijk bidden, dat de Heer haar moeder weder sterk mocht maken, als de zomer en het schoone weder terugkeerden. Zij zag evenwel, dat Mama veel kortere wandelingetjes met haar deed, en zelfs onderwijl moest rusten op het medegenomen vouwstoeltje. — En dan vroeg zij zich af: »Zou God mij niet gehoord hebben?"

Gedurig had de heer Cumming den dokter over zijn vrouw geraadpleegd. Kwam de geneesheer aan huis, dan moest Martha altijd de kamer verlaten dat wist ze, nadat Mama het haar eens had gezegd. Liet de kleine meid den dokter eens uit, dan vroeg zij hem: »Zal Mama gauw sterker worden, dokter?" dan glimlachte hij en zei: »Je moet goed op haar passen vrouwtje, en maken dat zij veel, heel veel eet".

»Martha, kun je een paar briefjes voor mij schrijven? ik ben zoo moe, liefje en er is haast bij", vroeg mevrouw eens.

»Als u het mij voorzegt, zal ik mijn best doen moesje".

Reeds menig briefje had Martha sedert geschreven, toen haar Papa op een namiddag juist binnentrad, terwijl zij bezig was. »Zie eens", zei mevrouw »hoe goed en netjes Martha schrijft ze helpt mij zoo opperbest".

»Wel secretaresse, als je nu gauwer kunt schrijven en net zoo duidelijk, dan mag je soms mijn lessen opteekenen, als mijn hand zoo moe is door 't pennen, dat ik er kramp van krijg, vind je dat goed?"

»Best Papa, dan help ik u aan uw lessen, hè?"

't Werd Juni. Een prachtige maar zeer heete zomer zette in; die bracht echter geen beterschap aan de zwakke dame in de Brugstraat.

II.

EEN FLAUWTE EN WAT DAAROP VOLGDE.

Ramen en deuren stonden wijd open en toch scheen de hitte ondragelijk in de kamer, waar mevrouw op de sofa lag, Martha een hemdsmouw naaide en mijnheer voorlas. Zijn gedachten dwaalden af, terwijl hij las: »Een schoone stem bij een ongeoefend oor is een ongeluk voor den kunstliefhebber Schoonoord!"

»Papa, wat leest u, den kunstliefhebber Schoonoord? Wie is die heer Schoonoord?"

»Wat, las ik Schoonoord, Martha? dan heb ik geslapen of gedroomd, 't moet wezen . . . .

»St. st. Papa! Mama slaapt".

Mijnheer keek naar de sofa, zijn vrouw lag achterover, haar naaiwerk was op den grond gevallen en doodelijk wit, scheen zij niet te hooren, zelfs nauwlijks te ademen.